

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

Віталій СЕРЬОГІН

«28» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

рівень вищої освіти - другий (магістерський)

галузь знань - D Бізнес, адміністрування та право

спеціальність - D8 Право

освітня програма - Право

вид дисципліни - обов'язкова

факультет - юридичний

2025 / 2026 навчальний рік

28 серпня 2025 року, протокол № 1

Мічурін Євген Олександрович, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Протокол від 26 червня 2025 року, № 19

2

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми цивільного права» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціальністю D8 Право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є досягнення всебічного глибокого розуміння та засвоєння студентами сутності та природи сфери актуальних питань цивільного права та роботи з відповідними міжнародними та національними нормативними документами.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є визначення та аналіз правових проблем, формування та обґрунтування правових позицій та застосування отриманих знань у практичних ситуаціях.

1.3. Кількість кредитів - 3 кредити

1.4. Загальна кількість годин - 90 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
24	6
Практичні, семінарські завдання	
12	4
Лабораторні завдання	
Самостійна робота, у тому числі	
54	80
Індивідуальне завдання	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 5. Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово.

СК 1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК 3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК 4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК 5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК 6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту

юридичну аргументацію.

СК 9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

СК 10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК 11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.

СК 13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК 14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

СК 15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 5. Вільно спілкуватися правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права

ПРН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

ПРН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ПРН 16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності, визначені закладом вищої освіти.

ПРН 18. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового

висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

ПРН 19. Формулювати багатоваріантність розв'язання правових проблем (задач) у вирішенні практичних ситуацій.

1.8. Пререквізити: Теорія права та держави. Цивільне право (загальна частина). Цивільне право (особлива частина). Господарське право. Цивільний процес. Господарський процес.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні проблеми цивільного права

Тема 1. Застосування загальних та спеціальних методів наукового пізнання у цивілістичних дослідженнях

Діалектичний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях. Системно-структурний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях. Формально-логічний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях.

Тема 2. Формування новизни у цивільно-правових дослідженнях

Поняття новизни у цивільно-правових дослідженнях. Види новизни у цивільно-правових дослідженнях. Прийоми формування новизни у цивільно-правових дослідженнях.

Розділ 2. Окремі проблеми цивільного права

Тема 3. Істотні умови договору.

Розвиток уявлень про істотні умови договору в Стародавньому Римі. Формування категорії «істотні умови договору» в доктрині цивільного права. Сучасні погляди на істотні умови договору: єдність і диференціація. Визначення достатності істотних умов для окремих видів договорів: сутність проблеми і підходи до її вирішення.

Тема 4. Цивільно-правова відповідальність.

Наукові погляди на цивільно-правову відповідальність у працях вчених різних періодів. Сутність цивільно-правової відповідальності. Співвідношення відповідальності і санкцій цивільного законодавства. Співвідношення відповідальності і обов'язків у цивільному праві. Зміст категорії «режим цивільно-правової відповідальності».

Тема 5. Обмеження житлових прав громадян.

Поняття обмежень житлових прав громадян. Ознаки обмежень житлових прав громадян. Сутність (зміст) обмежень житлових прав громадян. Обґрунтування існування в сучасному цивільному праві категорії обмежень. Її зв'язок і відмінності від «заборон» та інших цивільно-правових категорій.

Тема 6. Проблеми корпоративного права.

Поняття корпоративного права. Підходи до формування змісту корпоративного права. Різниця англійської та американського підходів до визначення корпоративного права. Предмет вивчення корпоративного права на сучасному етапі.

Тема 7. Державна реєстрація прав на нерухоме майно. Проблеми реформування.

Сутність державної реєстрації прав на нерухоме майно. Підходи до державної реєстрації прав на нерухоме майно в сучасній Україні. Момент виникнення права власності на нерухоме майно за договором. Сутність змін у законодавстві, які стосуються державної реєстрації прав на нерухоме майно.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1 Загальні проблеми цивільного права												
Тема 1. Застосування загальних та спеціальних методів наукового пізнання у цивілістичних дослідженнях	11	3	1			7	13	1	1			11
Тема 2. Формування новизни у цивільно-правових дослідженнях	11	3	1			7	13	1	1			11
Разом за розділом 1	22	6	2			14	26	2	2			22
Розділ 2 Окремі проблеми цивільного права												
Тема 3. Істотні умови договору.	13	3	2			8	13	1	1			11
Тема 4. Цивільно-правова відповідальність.	13	3	2			8	13	1	1			11
Тема 5. Обмеження житлових прав громадян.	14	4	2			8	13	1				12
Тема 6. Проблеми корпоративного права.	14	4	2			8	13	1				12
Тема 7. Державна реєстрація прав на нерухоме майно. Проблеми реформування.	14	4	2			8	12					12
Разом за розділом 2	68	18	10			40	64	4	2			58
Усього годин	90	24	12			54	90	6	4			80

4. Теми практичні заняття (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Застосування загальних та спеціальних методів наукового пізнання у цивілістичних дослідженнях	1
2	Формування новизни у цивільно-правових дослідженнях	1
3	Істотні умови договору.	1
4	Цивільно-правова відповідальність.	1
5	Обмеження житлових прав громадян.	1
6	Проблеми корпоративного права.	2
7	Державна реєстрація прав на нерухоме майно. Проблеми реформування.	2
	Разом	12

Теми практичних занять (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Застосування загальних та спеціальних методів наукового пізнання у цивілістичних дослідженнях	1

2	Формування новизни у цивільно-правових дослідженнях	1
3	Істотні умови договору.	1
4	Цивільно-правова відповідальність.	1
5	Обмеження житлових прав громадян.	
6	Проблеми корпоративного права.	
7	Державна реєстрація прав на нерухоме майно. Проблеми реформування.	
	Разом	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Застосування загальних та спеціальних методів наукового пізнання у цивілістичних дослідженнях Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	7
2	Тема 2. Формування новизни у цивільно-правових дослідженнях Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	7
3	Тема 3. Істотні умови договору. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	8
4	Тема 4. Цивільно-правова відповідальність. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	8
5	Тема 5. Обмеження житлових прав громадян. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	8
6	Тема 6. Проблеми корпоративного права. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	8
7	Тема 7. Державна реєстрація прав на нерухоме майно. Проблеми реформування. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	8
	Разом	54

Завдання для самостійної роботи (заочна форма)

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Застосування загальних та спеціальних методів наукового пізнання у цивілістичних дослідженнях Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	11
2	Тема 2. Формування новизни у цивільно-правових дослідженнях Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	11
3	Тема 3. Істотні умови договору Завдання: опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	11
4	Тема 4. Цивільно-правова відповідальність.	11

	Завдання: опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	
5	Тема 5. Обмеження житлових прав громадян. Завдання: опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	12
6	Тема 6. Проблеми корпоративного права. Завдання: опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	12
7	Тема 7. Державна реєстрація прав на нерухоме майно. Проблеми реформування. Завдання: опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	12
	Разом	80

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні – описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;
2. наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);
3. практичні – формування вмінь і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі методи оцінювання знань та умінь:

- поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей на практичних заняттях, поточне тестування);
- контрольна робота (проводиться у вигляді письмових завдань);
- підсумковий контроль (екзамен).

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на практичних, семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо.

Контрольна робота з навчальної дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студента. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни в форматі відповідей на відкриті питання.

Екзамен - форма підсумкового контролю з навчальної дисципліни за семестр, що спрямована на перевірку засвоєння теоретичного та практичного матеріалу.

Студента допускають до складання семестрового підсумкового контролю за умови набрання ним мінімум 10 балів. Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового контролю з навчальної дисципліни, складає 40. Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Список питань для підсумкового контролю

1. Застосування загальних та спеціальних методів наукового пізнання у цивілістичних дослідженнях
2. Діалектичний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях.
3. Системно-структурний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях.
4. Формально-логічний метод та його зв'язок із спеціальними методами у цивілістичних дослідженнях.
5. Формування новизни у цивільно-правових дослідженнях
6. Поняття новизни у цивільно-правових дослідженнях.
7. Види новизни у цивільно-правових дослідженнях.
8. Прийоми формування новизни у цивільно-правових дослідженнях
9. Розвиток уявлень про істотні умови договору в Стародавньому Римі.
10. Формування категорії «істотні умови договору» в доктрині цивільного права.
11. Сучасні погляди на істотні умови договору: єдність і диференціація.
12. Визначення достатності істотних умов для окремих видів договорів: сутність проблеми і підходи до її вирішення.
13. Наукові погляди на цивільно-правову відповідальність у працях різних періодів.
14. Сутність цивільно-правової відповідальності.
15. Співвідношення відповідальності і санкцій цивільного законодавства.
16. Співвідношення відповідальності і обов'язків у цивільному праві.
17. Зміст категорії «режим цивільно-правової відповідальності».
18. Поняття обмежень житлових прав громадян.
19. Ознаки обмежень житлових прав громадян.
20. Сутність (зміст) обмежень житлових прав громадян.
21. Обґрунтування існування в сучасному цивільному праві категорії обмежень. Її зв'язок і відмінності від «заборон» та інших цивільно-правових категорій.
22. Проблеми корпоративного права. Поняття корпоративного права.
23. Підходи до формування змісту корпоративного права.
24. Різниця англійської та американської підходів до визначення корпоративного права.
25. Предмет вивчення корпоративного права на сучасному етапі.
26. Сутність державної реєстрації прав на нерухоме майно.
27. Підходи до державної реєстрації прав на нерухоме майно в сучасній Україні.
28. Момент виникнення права власності на нерухоме майно за договором.
29. Сутність змін у законодавстві, які стосуються державної реєстрації прав на нерухоме майно.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за екзамен – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\Sigma 40$ – сума максимальної кількості балів

$\Sigma 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\Sigma 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Контрольна робота – 20 балів.

Поточний контроль							Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7				
$\Sigma 40$							20	60	40	100

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів**.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність

навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольних та екзаменаційних робіт

Контрольна та екзаменаційна роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 20 тестових завдань, екзаменаційна робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання варіанти відповідей, тільки один з яких є правильним; за кожную правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про нотаріат». *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39.
4. Закон України «Про звернення громадян». *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.

Підручники, навчальні посібники

1. Мічурін Є.О. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. Вид. 6-те, перероб. Харків : Право, 2022. 250 с..
2. Дзера О.В. Цивільно-правова наука і практика: збірник науково-правових (консультативних, експертних) висновків. Київ: Алерта, 2023. 572 с.
3. Нетипові об'єкти : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. 266 с.
4. Мічурін Є.О. Техніка складання договорів. Х.: 2006.
5. Цивільне право України. Альбом схем / за заг. ред. Є.О.Мічуріна. Х., 2010.

Допоміжна література

1. Антологія української юридичної думки: У 10 т. Т. 6.: Цивільне право. К.: Юридична книга, 2003. 584 с.
2. Договірне право: Загальна частина / За ред. О.В. Дзери. К.: Юрінком Інтер. 2008. Т. 1. 896 с.
3. Договірне право: Конспект лекцій / І.В. Жилінкова, В.І. Борисова, І.В. Спасибо-Фатєєва та ін.; За заг. ред. І.В. Жилінкової, В.І. Борисової. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2008. 116 с.
4. Договірне право: Особлива частина / За ред. О.В. Дзери. К.: Юрінком Інтер. 2008. Т. 2. 1200 с.
5. Дудченко Д. Теорія договору: до історії виникнення та обґрунтування. *Сучасні проблеми адаптації цивільного законодавства до стандартів ЄС*. Львів, 2006. С. 102-103.
6. Заїка Ю.О. Становлення і розвиток спадкового права в Україні: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.03. К.: Київ. нац. ун-т. ім. Тараса Шевченка, 2007. 34 с.

7. Заїка Ю.О. Право власності. Спадкове право: Навч. посіб. / Ю.О. Заїка, В.М. Співак. К.: Наук. думка, 2000. 152 с.
8. Кодифікація приватного (цивільного) права України / За ред. проф. А. Довгєрта. К.: Український центр правничих студій, 2004. 336 с.
9. Майданник Р.А. Аномалії в цивільному праві України: Навчально-практичний посібник / Відп. ред. Р.А. Майданник. К.: Юстиніан, 2007. 912 с.
10. Мічурін Є.О. Адміністративний та цивільний договір: проблема термінологічного розмежування. *Проблеми цивільного права та процесу*: Матеріали наук.-практ. конф. присвяченої пам'яті проф. О.А.Пушкіна (м. Харків, 30 травня 2015 р.). Х.: ХНУВС, 2015. С. 42-47.
11. Мічурін Є.О., Шишка О.Р. Цивільне право : альбом схем. Х.: Фактор. 2013. 464 с.
12. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України. У 2-х т. Т. 1. / Відп. ред. В.Г. Ротань. 2-ге вид. Х.: Фактор, 2010. 800 с.
13. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України. У 2-х т. Т. 2. / Відп. ред. В.Г. Ротань. 2-ге вид. Х.: Фактор, 2010. 784 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Єдиний державний реєстр судових рішень України URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
2. European Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group) URL: <http://www.acquis-group.jura.uni-osnabrueck.de>
3. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR) URL: http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en
4. The principles of european contract law URL: <http://www.jus.uio.no>
5. Електронне наукове видання «Юридичний науковий електронний журнал» URL: <http://www.lsej.org.ua/>
6. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського URL: <http://irbisnbnv.gov.ua/>
7. Офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: <http://rada.gov.ua/>
8. Офіційний вісник України URL: <http://ovu.com.ua/>
9. Про закони. Випуск № 49. Посвідчення правочинів щодо нерухомого майна за участю малолітніх осіб URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XP7ey6Uq6JM>
10. Реєстрація речових прав на нерухоме майно URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VUNckNIOkB8>
11. Юридичний журнал «Право України» URL: <http://pravoua.com.ua/>
12. Юридичний журнал «Форум права» URL: www.irbis-nbnv.gov.ua
13. Юридичний журнал «Юстиніан» URL: <http://www.justinian.com.ua/>